

«Τουρκικό μοντέλο» στην Αίγυπτο;

Άγνωστες οι προθέσεις του αιγυπτιακού στρατού

Μπορεί το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο της Αιγύπτου να ανακοίνωσε ότι θα παραμείνει στην εξουσία μόνο για έξι μήνες ή για λιγότερο, αλλά στα πρόσωπα των διαδηλωτών διακρίνονται σημάδια απογοήτευσης και γεννώνται εύλογα ερωτήματα σχετικά με τη μελλοντική στάση των ενόπλων δυνάμεων. Αρκετοί από τους Αιγύπτιους διαδηλωτές «ψιθυρίζουν» ότι «αν ο στρατός δεν οδηγήσει τη χώρα σε ελεύθερες εκλογές, τότε, είναι έτοιμοι να κατέβουν και πάλι στην πλατεία Tahrir, αλλά αυτή τη φορά κατά των στρατιωτικών».

«Ποιες είναι οι προθέσεις του αιγυπτιακού στρατού;»

«Πόση δημοκρατία θα απολαμβάνει στο εξής ο αιγυπτιακός λαός;»

«Οι υψηλόβαθμοι αξιωματικοί είναι διατεθειμένοι να παραιτηθούν από τα προνόμια που τόσα χρόνια απολάμβαναν ή επιδιώκουν να εγκαθιδρύσουν μια “δημοκρατία” αντίστοιχη με αυτή των Κεμαλιστών της Τουρκίας, που επί πέντε δεκαετίες ασκούσε πολιτική και προστάτευε τα προνόμια των Τούρκων στρατιωτικών;»

Ο δημοσιογράφος της τουρκικής εφημερίδας “Milliyet”, Kadri Gürsel, σε πρόσφατο άρθρο του με τίτλο «η Τουρκία γίνεται κακό παράδειγμα για την Αίγυπτο» (Türkiye Misir'a kötü örnek oluyor) αναφέρει ότι «η Αίγυπτος από καθεστώς ξεκάθαρης στρατιωτικής δικτατορίας μεταπίπτει σε καθεστώς στρατιωτικής προστασίας, δηλαδή επιδιώκει να υιοθετήσει το «τουρκικό μοντέλο» (Türkiye modeli).

Όλα αυτά τα ερωτήματα αναμένεται να βρουν απαντήσεις στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα. Σημαντικό ρόλο στις μελλοντικές εξελίξεις θα παίξει η επιλογή των προσώπων που θα απαρτίζουν την επιτροπή, η οποία θα προχωρήσει στην αναθεώρηση του Συντάγματος, αλλά και οι οδηγίες-επιδιώξεις του Ανώτατου Στρατιωτικού Συμβουλίου για τις επικείμενες μεταρρυθμίσεις.

Στην παρούσα φάση, «ο αιγυπτιακός λαός ζητά διάλογο με το στρατό, προκειμένου να συμφωνηθεί ένα προσωρινό συνταγματικό κείμενο για τη μεταβατική περίοδο, ώστε να προλάβει τυχόν δυσάρεστες εξελίξεις». Σε αντίθετη περίπτωση, μάλλον θα πρέπει να περιμένουμε «το δεύτερο μέρος της επανάστασης», αλλά αυτή τη φορά ο στρατός δεν φαίνεται ότι θα παραμείνει αμέτοχος.

Ο πρωθυπουργός και πρώην στρατηγός Ahmed Shaphik δήλωσε πρόσφατα ότι «πρώτη προτεραιότητα είναι η ειρήνη και η ασφάλεια, για να αντιμετωπισθεί το χάος και η αταξία». Η δήλωση αυτή έγινε γρήγορα σλόγκαν, όμως, δεν περιέχει τη λέξη «δημοκρατία» και αυτό αρχίζει να προβληματίζει τους Αιγύπτιους πολίτες. Αν συνδυασθεί και με την αποφυγή –τουλάχιστον προς το παρόν- καθορισμού συγκεκριμένης ημερομηνίας για τη διεξαγωγή ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών, αλλά και με την «αυστηρή έως επιθετική» συμπεριφορά του στρατού προχθές (13 Φεβρουαρίου) στην πλατεία Tahrir έναντι των διαδηλωτών, τότε, πράγματι είναι δικαιολογημένος ο προβληματισμός, που πολύ πιθανόν γρήγορα θα μετατραπεί σε θυμό και στη συνέχεια θα εκφρασθεί ως λαϊκή αντίδραση.

Το πολιτικό σύστημα στην Αίγυπτο είναι σχεδόν αδύνατον να αντιδράσει, αν οι στρατιωτικοί δεν αποφασίσουν τη μετάβαση προς τη δημοκρατία. Τα πολιτικά κόμματα είναι μικρά και αδύναμα. Το μόνο οργανωμένο πολιτικο-θρησκευτικό κόμμα είναι η Μουσουλμανική Αδελφότητα, το οποίο όμως μέχρι στιγμής διακριτικά απέφυγε να εμπλακεί.

Το γεγονός ότι οι ένοπλες δυνάμεις της Αιγύπτου ελέγχουν ένα μεγάλο μέρος της αιγυπτιακής οικονομίας συνιστά ακόμη ένα σημαντικό παράγοντα, που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη μετάβαση της χώρας προς τη δημοκρατία. Το προσωπικό του αιγυπτιακού στρατού, που αριθμεί σχεδόν μισό εκατομμύριο, πέρα από τις φοροελαφρύνσεις και τον έλεγχο του τομέα της πολεμικής βιομηχανίας, εμφανίζει επιχειρηματική δραστηριότητα και σε διάφορους άλλους κλάδους, όπως, του φυσικού αερίου, της αυτοκινητοβιομηχανίας (Hyundai, Chrysler, κτλ), των κατασκευών, των τηλεπικοινωνιών, της εμφιάλωσης και εμπορίας πόσιμου νερού, των τροφίμων, κτλ. Στα οφέλη που προκύπτουν από όλες αυτές τις επιχειρηματικές δραστηριότητες θα πρέπει να προστεθεί τόσο η ετήσια αμερικανική βοήθεια του 1,3 δισεκατομμυρίων δολαρίων, όσο και τα διάφορα ποσά που υπό μορφή κρατικών επιχορηγήσεων καταλήγουν στις ένοπλες δυνάμεις. Επομένως, «η μετάβαση προς τη δημοκρατία κοστίζει». Η απόφαση είναι δύσκολη και θα απογοητεύσει τη συντριπτική πλειοψηφία των ενόπλων δυνάμεων.

Ντόμινο Εξελίξεων

Ενώ στην Αίγυπτο η κατάσταση παραμένει ασαφής και επικρατεί σύγχυση, ο ισραηλινός υπουργός Άμυνας, Ehud Barak, ευχαρίστησε τηλεφωνικά τον Αιγύπτιο ομόλογό του Mohamed Tantawi, για την ενίσχυση των ισραηλινο-αιγυπτιακών συνόρων με δύο τάγματα Αιγυπτίων στρατιωτών της 18ης Μεραρχίας, και φυσικά, για τη διατήρηση της διμερούς συνθήκης ειρήνης του 1979. Σε κάθε περίπτωση, η ανάληψη της εξουσίας από τον αιγυπτιακό στρατό –μεταβατικά ή σε βάθος χρόνου- αντιμετωπίζεται με αισιοδοξία από το Τελ Αβίβ. Όμως, δεν συμβαίνει το ίδιο στην Υεμένη, όπου οι αντικυβερνητικές κινητοποιήσεις έχουν κλιμακωθεί τις τελευταίες εβδομάδες και η προοπτική περαιτέρω ταραχών ανάγκασαν τον Πρόεδρο Ali Abdullah Saleh να προβεί σε μια σειρά παραχωρήσεων, περιλαμβανομένης της υπόσχεσής του να αποχωρήσει από την εξουσία το 2013. Διαδηλώσεις σημειώνονται και στην ιρανική πρωτεύουσα, όπου οι υποστηρικτές της αντιπολίτευσης πραγματοποιούν μαζικές διαδηλώσεις. Τη Δευτέρα, χιλιάδες άτομα πραγματοποίησαν πορεία στο κέντρο της πόλης και σημειώθηκαν σποραδικές συγκρούσεις ανάμεσα σε διαδηλωτές και αστυνομικούς, ενώ ο ηγέτης της αντιπολίτευσης Mir-Hossein Mousavi τέθηκε σε κατ' οίκον περιορισμό.

Διαφορετικά προβλήματα αντιμετωπίζει ο νότος της Ευρώπης και συγκεκριμένα η Ιταλία -προς το παρόν- που «απειλείται» με μαζική είσοδο περίπου 5.000 βορειο-Αφρικανών κυρίως Τυνησίων, οι οποίοι κατέκλυσαν τη νήσο Λαμπεντούζα. Μάλιστα, λόγω των καλών καιρικών συνθηκών που αναμένεται να επικρατήσουν τις επόμενες ημέρες, είναι σχεδόν βέβαιο ότι η άφιξη δουλεμπορικών σκαφών στα παράλια της νότιας Ευρώπης θα αυξηθεί.

Διπλωματική αδράνεια και ικανοποίηση συμφερόντων

Όπως παρατηρήθηκε στο τελευταίο χρονικό διάστημα, έτσι και τώρα, οι χώρες της Δύσης (ΗΠΑ και ΕΕ) θα καθυστερήσουν να αντιδράσουν διπλωματικά, καθώς φαίνεται ότι η κατάσταση που διαμορφώνεται στην Αίγυπτο ικανοποιεί τα συμφέροντά τους. Ένα στρατιωτικό καθεστώς στη βορειο-ανατολικότερη χώρα της Αφρικής, από όπου διέρχονται ετησίως περίπου 20.000 πλοία (από τη διώρυγα του Suez τη χρονική περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2010 διήλθαν 16.500 πλοία αλλά και μέσω του ενεργειακού αγωγού SUMED “Suez-Mediterranean Pipeline” παρέχεται εναλλακτική λύση για τα πολύ μεγάλα πλοία, που δεν μπορούν να διέλθουν από τη διώρυγα), ικανοποιεί προσωρινά τις παγκόσμιες αγορές. Εξάλλου, «η περιφερειακή σταθερότητα δεν απειλείται πλέον»!

Αναφορικά με την Αθήνα, στην παρούσα φάση, δεν κρίνεται σκόπιμη η πραγματοποίηση της αναβληθείσας επίσκεψης του πρωθυπουργού στο Κάιρο. Ως εκ τούτου, «η στάση αναμονής κρίνεται ως η καλύτερη διπλωματική πρωτοβουλία». Αν και τα επικείμενα μαζικά μεταναστευτικά ρεύματα από τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή προς τον ευρωπαϊκό νότο θα μπορούσαν και θα έπρεπε να συσπειρώσουν διπλωματικά την Αθήνα, τη Ρώμη και τη Μαδρίτη, ώστε να χρησιμοποιηθούν ως μοχλός πίεσης προς τις Βρυξέλλες, για την αναγκαία τροποποίηση του Κανονισμού Δουβλίνο II, που θα επέφερε ισομερή κατανομή των μεταναστών στην ΕΕ.